

INSPIRATIEDAG *VOORLEZERS GEZOCHT*

dinsdag 27 oktober 2015
ABC-huis (Brussel)
VERSLAG

Inhoud

PROGRAMMA EN SPREKERS	3
VERSLAG PLENAIRE SESSIE	4
VERSLAG THEMATAFEL 1 opstarten van een voorleeswerking	5
VERSLAG THEMATAFEL 2 samenwerken met partners	7
VERSLAG THEMATAFEL 3 meertalig voorlezen	10
VERSLAG THEMATAFEL 4 digitaal voorlezen	12
VERSLAG THEMATAFEL 5 motiveren, coachen en vormen	14
VERSLAG THEMATAFEL 6 samen lezen.....	16
VERSLAG THEMATAFEL 7 over de drempel	18
DEELNEMERS.....	20

Het fotoverslag vindt u [hier](#) terug.

Wij horen uw opmerkingen of verdere suggesties graag via voorlezen@iedereenleest.be.

PROGRAMMA EN SPREKERS

PLENAIR

Vrijwilligers en organisatoren aan het woord

Kyra Fastenau / Boekenkaravaan / info@boekenkaravaan.be

Ruben Cassiman / GO! ouders / ruben.cassiman@g-o.be

Vrijwilligersbeleid

Koen Vermeulen / Vrijwilligerswerk Werkt / koen.vermeulen@vrijwilligerswerkwerkt.be

THEMATAFELS

1. Opstarten van een voorleeswerking

Kyra Fastenau en Guido Driessens

Boekenkaravaan (Antwerpen)

info@boekenkaravaan.be

2. Samenwerken met partners

Hilde Haerden, Teresa Ubachs en Saadia Laajini

vzw PAS (Genk)

hilde.haerden@campuso3.be

3. Meertalig voorlezen

Patrizia Civetta en Nemah Morjanah

Regionaal Integratiecentrum Foyer (Brussel)

patrizia.civetta@foyer.be

4. Digitaal voorlezen

Heleen Mesellem, Natalie Sas en Ann Drieskens

LINC vzw (Leuven)

heleen.mesellem@linc-vzw.be / natalie.sas@linc-vzw.be / bib@deborre.be

5. Motiveren, coachen en vormen

Hai-Chay Jiang en Jasper Vanden Bempt

Artforum (Leuven)

haichay@artforum.be / jasper@artforum.be

6. Samen lezen

Eva Rousselle

Lezerscollectief / Vormingplus (Gent-Eeklo)

evarousselle@vormingplus.be

7. Over de drempels

Jolien Vlaeminck

Uilenspel vzw (Gent)

jolien@uilenspel.be

VERSLAG PLENAIRE SESSIE

Vrijwilligers en organisatoren aan het woord

Ruben Cassiman is pedagogisch medewerker bij GO! ouders en organiseert samen met de ouderkoepels KOOGO en VCOV de Grote Voorleesdag voor ouders op school. Tijdens de Voorleesweek worden scholen en ouderwerkingen aangemoedigd om ouders uit te nodigen op school om te komen voorlezen. Via dit laagdrempelig gebeuren engageert de school zich om ouders te laten voorlezen. Voor de eerste editie in 2014 schreven 300 scholen en ouderwerkingen zich in en waren er ook meertalige voorleesuurttjes. In zijn vrije tijd is Ruben voorleesvrijwilliger bij Boek op bezoek in Gent.

De presentatie van Ruben vind je [hier](#).

Alle informatie over de Grote Voorleesdag vind je op www.degrotevoorleesdag.be.

Kyra Fastenau behaalde een BA Engels en een MA Kunst en Literatuur aan de Universiteit Leiden. Ze was redacteur van de ter ziele gegane literaire tijdschriften De Leeswolf en De Leeswelp en schrijft recensies voor diverse media (o.m. Literatuur zonder leeftijd). Momenteel werkt ze bij [Leesweb](#) vzw als educatief medewerker van de Boekenkaravaan, een Antwerps voorleesproject voor kans- en taalarme kinderen, en studeert voor leerkracht lager onderwijs.

De verhalen van Kyra vind je terug op de blog van JeugdLiteratuur.org.

Vrijwilligersbeleid

Koen Vermeulen startte in 2009 als trainer vrijwilligerswerk voor de Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk. Hij legt zich toe op de ondersteuning van organisaties die werk willen maken van vrijwilligerswerk. In de meer dan 150 trainingen en begeleidingen die hij jaarlijks geeft, krijgt hij grote en diverse input van de knelpunten en de uitdagingen die zich binnen verschillende sectoren stellen. Deze inhouden vertaalt hij in duidelijke kaders en concepten die inzetbaar zijn binnen de samenwerking met vrijwilligers, dit in de meest diverse sectoren.

De lezing van Koen opende met de tip **vrijwilligers meer als klanten te gaan beschouwen**: wat kan jij hen aanbieden? Laat vrijwilligers doen wat ze graag willen doen en laat hen zelf kiezen binnen het aanbod van jouw organisatie. Spreek mogelijke vrijwilligers niet aan op functieniveau (vaak te algemeen of te veel verantwoordelijkheid of verwachte competenties) maar op taakniveau. Maak dus duidelijk wat vrijwilligers voor jouw organisatie zoal kunnen doen (creëer een aanbod) en laat hen vervolgens zelf kiezen.

Zet ook in op **opvolging en (in)formele evaluatie van je vrijwilligers**. Luister naar hun ervaringen, vraag altijd of er verbeteringen mogelijk zijn en of ze misschien liever andere taken willen doen. Vrijwilligers binden zich niet meer zo snel aan een bepaalde organisatie. In een doorsnee gemeente zijn gemiddeld 110 organisaties op zoek naar vrijwilligers. Om toch enige 'loyaliteit' op te bouwen, is het erg belangrijk om bovenstaande suggesties mee te nemen in het vrijwilligersbeleid van je organisatie. Engagement komt niet vanzelf, daar is de organisatie zelf verantwoordelijk voor. Denk samen na met je vrijwilligers waar je naartoe wil. Een gedeelde visie vormt de basis tot een succesvolle vrijwilligerswerking.

Persoonlijke aandacht en het opbouwen van een vertrouwensrelatie is erg belangrijk wanneer je vrijwilligers probeert te werven. Wees je ook bewust van je bestaand vrijwilligersnetwerk: deze vrijwilligers spreken ook over jouw organisatie, zorg dat zij een positieve boodschap uitdragen. Dit doe je door hen positieve ervaringen te bezorgen als vrijwilliger. Werf dan ook vrijwilligers aan als je werking goed draait, niet wanneer je een tekort hebt. Immateriële prikkels zorgen dat de vrijwilliger zich gewaardeerd en gerespecteerd voelt. Materiële prikkels (vb. financiële vergoeding) missen dit effect.

Voor meer informatie kan je terecht op www.vrijwilligerswerkwerkt.be of op de [Facebookpagina](#) voor interessante artikels.

VERSLAG THEMATAFEL 1

opstarten van een voorleeswerking

Over het opstarten van een voorleeswerking op evidente en minder evidente plekken: de bib, leespleintjes, gevangenissen, opvangtehuis, enz.

Kyra Fastenau en Guido Driessens / [Boekenkaravaan](#), Antwerpen

Kyra Fastenau werkt bij Leesweb vzw als educatief medewerker van de Boekenkaravaan, een Antwerps voorleesproject voor kans- en taalarme kinderen.

Guido Driessens kan wegens gezondheidsproblemen niet meer actief werken. In zijn zoektocht naar een zinvol alternatief kwam hij in contact met de Boekenkaravaan. Hij startte als voorlezer bij gezinnen thuis maar leest nu ook voor op woonwagenvakanties en (speel)pleinen.

De Boekenkaravaan is een leesbevorderingsproject van [Leesweb](#) voor kans- en taalarme kinderen in heel de stad Antwerpen en haar districten. De vrijwilligers tonen een enorm enthousiasme, zijn nieuwsgierig naar andere culturen en willen vooral tonen dat boeken lezen gewoon heel leuk kan zijn. De Boekenkaravaan trekt daarom langs gezinnen zonder voorlees traditie, maar ook langs kinderdagverblijven, peuterspeelplaatsen, asielcentra en aanverwante organisaties.

Voorleesvrijwilliger Guido werkt aan 3 projecten van de Boekenkaravaan:

- **Voorlezen aan huis:** de voorlezer gaat 10 keer naar hetzelfde gezin om daar thuis voor te lezen.
- **Woonwagenvakantie:** vrijwilligers lezen voor aan woonwagenvakantiebewoners.
- **Pleinwerking:** met een koffer vol boeken en spelletjes trekken de vrijwilligers naar pleintjes in sociale buurten. Tijdens de voorleessessies zijn er ook 'bewegingsmomenten' om de concentratie van de kinderen te verhogen.

Andere culturen ontdekken via deze projecten is voor Guido een echte meerwaarde. Naast voorlezen aan kinderen merkt hij dat ook ouders nood hebben aan sociaal contact. Als ouders iets te drinken of eten aanbieden, gaat Guido hier altijd op in. Vaak is dit de start voor een gesprek. Na zo'n gesprek heb je een band met de ouders, die sneller geneigd zijn om eens mee te luisteren tijdens een voorleesmoment. Zo zien zij hoe jij het aanpakt, en misschien beginnen zij ook voor te lezen nadat jij weg bent.

Om een **voorleeswerking voor (anderstalige) volwassenen** op te starten, kan men zich informeren over volgende bestaande projecten:

- **Lezerscollectief**: op diverse plaatsen in Vlaanderen worden er door leesbegeleiders bijeenkomsten georganiseerd voor mensen die moeilijk toegang hebben tot literatuur (o.a. gevangenen, mensen in armoede, mensen met psychische beperkingen).
- **SamenLezen**: georganiseerd door OB Antwerpen, worden onder deze noemer verschillende initiatieven opgestart. Voor anderstaligen organiseert Huis van het Nederlands ook een **aantal projecten**.
- Ook in andere provincies zijn er gelijkaardige projecten: neem eens een kijkje op www.nederlandsoefenen.be.
- **Narrata** geeft verschillende vormingen over voorlezen. Daarnaast hebben ze ook eigen voorleesprojecten zoals Book@Home en Bukito aan huis.

Het is erg belangrijk om een **vertrouwenspersoon** te hebben die fungeert als tussenschakel tussen de voorlezers en de doelgroep, zoals een zorgleerkracht, een jeugdwerker of sociaal werkers. De vertrouwenspersoon kan bijvoorbeeld de kinderen voorbereiden op de komst van de voorlezers, of activiteiten doen in het thema van het boek. Zij weten ook beter wat leeft in de groep.

Via volgende kanalen kan je **potentiële vrijwilligers benaderen**:

- Facebook: via een eigen pagina of pagina's van partners kan je een oproep plaatsen.
- Evenementen: spreek mensen persoonlijk aan, geef hen een flyer of dergelijke mee.
- Flyer: hierop presenteert je jouw aanbod. Zo kunnen geïnteresseerden eens langskomen om te proberen. Door hen een echte voorleessessie te laten bijwonen, zal hun enthousiasme misschien automatisch aangewakkerd worden.

Vaak kennen mensen wel iemand die graag voorleesvrijwilliger wil worden. De flyer van Boekenkaravaan werd daarom vormgegeven als postkaartje, zodat mensen dit kunnen versturen naar anderen.

Een **interessante vrijwilligersdoelgroep** zijn de leerkrachten die op pensioen gaan. Hier zitten vaak mensen bij die met kinderen en voorlezen vertrouwd zijn en na hun pensioen niet stil willen zitten. Je kan ook de ouders die meekomen naar een voorleesmomentje aanspreken. Soms komen studenten zich aanmelden, al dan niet verplicht vanuit hun (leraren)opleiding. Laat de keuze in boeken en doelgroepen aan hen over om hun motivatie te behouden.

9 tips voor een **voorleeswerking in de bibliotheek**:

- Vrijwilligers kunnen zich eens in de klassen van de plaatselijke scholen gaan voorstellen, om zo de kinderen warm te maken.
- Vriendenkaartje: een kaartje waarop staat dat je de volgende keer een vriendje kan meebrengen naar het voorleesuurtje.
- Houd rekening met de agenda's van de kinderen. Veel sportverenigingen of jeugdbewegingen hebben activiteiten op woensdagnamiddag, zaterdag of zondag.
- Via het gemeente-infoblad kan je een zoekertje plaatsen.
- Voorleeskaart voor de kinderen: hier kan je een sticker op kleven wanneer ze naar het voorleesuurtje zijn gekomen. Via deze kaart kan je ook hun gegevens verzamelen, zodat je eventueel de ouders kan mailen om hen aan het voorleesuurtje te herinneren.

- Richt een voorleeshoek op in de bibliotheek om meer zichtbaarheid te creëren.
- Via een evaluatieformulier kan je te weten komen waar de kinderen van het voorleesuurkje gehoord hebben.
- Netwerk om veel vrijwilligers te benaderen en om op verschillende plaatsen te kunnen voorlezen.
- Het opstarten van een voorleeswerking heeft tijd nodig, dit gaat niet zomaar van de ene dag op de andere.

2 tips voor een [voorleesproject op school](#):

- Een leuk ideeetje voor tijdens de [Voorleesweek](#): een voorleeswandeling. Het verhaal begint op school en dan gaan de leerlingen op pad. Op verschillende locaties zit telkens iemand om een stukje van het verhaal voor te lezen. Dit kunnen naast leerkrachten ook mama's, papa's, grootouders of andere vrijwilligers zijn.
- In Gent is er een project waarbij studenten bij anderstalige kinderen thuis gaan voorlezen. Hierna werd aan de anderstalige ouders gevraagd of zij eens op school konden komen voorlezen. Ze werden hierop voorbereid door bijvoorbeeld het boek al eens op voorhand te kunnen lezen. Dit is een jaarlijkse traditie geworden.

VERSLAG THEMATAFEL 2 samenwerken met partners

In de Huizen van het Kind wordt ook voorgelezen door vrijwilligers. Hoe organiseren we dit? Met welke partners en wie doet wat?

Hilde Haerden, Teresa Ubachs en Saadia Laajini / [vzw PAS](#), Genk

Hilde Haerden is directeur van vzw PAS Genk, een netwerkorganisatie die talrijke opvoedings-ondersteunende initiatieven ontwikkelt, coördineert en organiseert. Ze werkte mee aan de eerste Vlaamse opvoedingswinkel en andere projecten zoals Instapje, Opzet en Pedagogische trajecten. Momenteel coördineert ze Campus O³, het Genkse Huis van het Kind.

Teresa Ubachs is educatief medewerker van Campus O³, taal- en talentstimulering en Spel en ontmoeting in de voor- en vroegschoolse leeftijd. Daarnaast is ze coördinator van Vertelhuis, een wekelijks voorleesproject in samenwerking met talrijke vrijwilligers en tevens begeleider van Instapje.

Saadia Laajini is contactmedewerker bij Instapje en vzw Kind & taal en een enthousiaste voorleesvrijwilliger in het Vertelhuis, Campus O³, Genk-Zuid. Ze heeft een goed contact met de deelnemende ouders, omdat ze zelf in Genk – Zuid woont. Ze neemt taal- en ontwikkelingsstimulering sterk ter harte, waardoor ze zowel binnen als buiten haar gezin een waardevolle sleutelfiguur is.

[Campus O³](#) staat voor de Huizen van het Kind in Genk. Campus O³ wil bijdragen aan gezondheidswinst en welbevinden van de Genkse gezinnen. Ouders en kinderen vinden er ondersteuning gedurende het hele traject van -9 maanden (begin van de zwangerschap) tot 24 jaar. De 3 O's (opvoeding, onderwijs, ontwikkeling) en gezondheid zijn thema's die binnen gezinnen erg met elkaar verweven zijn. Daarom biedt Campus O³ een geïntegreerde dienstverlening aan: gezinnen kunnen op één plek terecht voor alle ondersteuning.

Een Huis van het Kind werkt als **netwerkorganisatie** samen met de bibliotheek, jeugddienst, huisartsenkring maar ook met private initiatieven zoals Genkse ondernemers. Om een dienstverlening uit te bouwen over de 4 thema's is samenwerken met partners vanzelfsprekend. Campus O³ begon met een stakeholdersgroep van iedereen die expertise had rond die 4 thema's. Minstens 55 partners: inloopteams, opvoedingswinkel, sociaal-pedagogische diensten, Kind en Preventie, bibliotheek, welzijnssector, stadswachten ... Het multidisciplinaire is erg belangrijk, want elke actor heeft zijn eigen expertise.

Als je een **ontmoetingsplek** voor gezinnen wil zijn, heb je heel veel diensten nodig. Campus O³ heeft een groot vast aanbod rond 6 pijlers:

- Onthaal en wegwijs maken. Elk gezin wordt warm onthaald. Een Huis van het Kind is een ontmoetingsplek waar je altijd terecht kan, ook als je geen vragen hebt.
- Preventieve gezondheidszorg en perinatale zorg. Aangeboden door zowel privé-, publieks- als vrijwilligersinitiatieven.
- Opvoedingsondersteuning.
- Versterken van onderwijskansen: voor- en vroegschoolse educatie (bijvoorbeeld Instapje), gratis studiebegeleiding (de klas van Socrates) ...
- Spel en ontmoeting.
- Taal- en talentontwikkeling: samenwerking met Musica, de bib ...

Naast dit aanbod moet je ook op zoek gaan naar de **noden en behoeften van gezinnen**. Bijvoorbeeld: in een kwetsbare wijk met een lage alfabetisering zien we dat ouders nood hebben aan studiebegeleiding. We kijken dan wie ons op dat vlak iets kan bieden en zetten een samenwerking op. Het aankaarten door burgers van leemtes en behoeften is al ingeburgerd in Genk en in de werking van Huis van het Kind, maar op veel andere plekken moeten burgers dat nog leren.

Door samen te werken haal je veel winst op alle vlakken, maar vooral op vlak van het **bereiken van ouders**. Waar je eerst alleen maar in een bepaalde wijk iets kan aanbieden, neemt nu de schaalgrootte enorm toe en kan je over heel de stad gaan werken. Hoe jonger de kinderen, hoe meer ondersteuning er in de nabijheid wordt aangeboden, bijvoorbeeld spel en ontmoeting in elke wijk. Door de samenwerking kan je naast het aanbieden van een standaard basisaanbod ook heel veel gaan differentiëren afhankelijk van de wijk waar je dingen aanbiedt. Bovendien ontstaat er een lerend netwerk: verschillende partners pakken dingen op hun eigen specifieke manier aan.

Samenwerking is echter niet gemakkelijk. Er zijn **3 belangrijke spelregels**: gelijkwaardigheid tussen professionals, vrijwilligers en disciplines, het delen van successen én mislukkingen, trial and error. Het is belangrijk dat alle partners deel willen uitmaken van het groter geheel. Elke partner moet de meerwaarde inzien van het gedeelde thema waarrond gewerkt wordt, ook voor de eigen werking. Door samen te werken met partners gaan er dingen veranderen, je gaat kritische feedback krijgen op wat en hoe je tot nu toe dingen deed. Bedoeling is dat je komt tot **innovatieve coproducties**. Zo zijn er geen pasklare antwoorden, geen formats voor het bereiken van de moeilijk bereikbare doelgroep van gezinnen waar helemaal geen (voor)leescultuur is. Je moet dingen uitproberen om tot een goed product te komen. Dat is in het begin heel intensief, maar na verloop van tijd worden vrijwilligers zelfredzaam en is de tijdsinvestering van de coördinator beperkter in tijd.

Het Vertelhuis ontstond in een wijk (Genk-Zuid) met een hoog risicoprofiel (zie [filmpje](#)): veel werkloosheid, veel inwoners met een migratieachtergrond, lage scholingsgraad. Daarom wou Campus O³ investeren in het kapitaal van kinderen door in te zetten op taalvaardigheid, lezen, boekplezier, ontmoeting. Ouders van Genk-Zuid komen niet met hun kinderen naar de bibliotheek want die is te veraf. Vanuit deze leemte werd een opportuniteit gecreëerd, samen met partners: inloopteams, stadswacht, buurthuis, vrijwilligers ... bedachten samen het concept van Vertelhuis: een voorleesaanbod voor kinderen van 2,5 tot 8 jaar met ouder(s), wonende in de wijken Sledderlo of Kolderbos. Wekelijks wordt er na schooltijd een verhaal in het Nederlands voorgelezen in het Huis van het Kind in Sledderlo.

Teresa is coördinator van het Vertelhuis. Ze is 3 tot 5 uur per week bezig met het [ondersteunen en begeleiden van 9 vrijwilligers](#). Deze krijgen de nodige ondersteuning maar kiezen wel zelf de boeken die ze willen voorlezen. De vrijwilligers voeden elkaar en krijgen zo meer zelfvertrouwen. Ze krijgen daarnaast ook een vorming van de bib. Wekelijks wordt er door 3 vrijwilligers tegelijk voorgelezen. Zo kan de groep van 2,5 tot 8 jaar opgedeeld worden in 3 leeftijdsgroepen. Er komen gemiddeld 20 à 25 kinderen per keer. Er wordt ook voorgelezen in de bibliotheek in Genk op woensdag en zaterdag, maar ouders appreciëren dat het ook bij hen in de wijk gebeurt. De vrijwilligers gaan daarnaast in de klassen voorlezen bij de opstart van het project om kinderen warm te maken voor het Vertelhuis.

De [ouders moeten bij het voorleesmoment zijn](#); zo willen we vermijden dat ouders het zien als opvang voor hun kinderen. Zo leren ze ook onze aanpak kennen, wat veel impact heeft op ouders zonder voorleescultuur. De ouders zitten achteraan en blijven altijd wat hangen na het voorleesmoment. Na het voorleesuurkje is er een gesprek tussen de mama's en de vrijwilligers. Eerst wilden de vrijwilligers niet dat de ouders erbij waren. Hun aanwezigheid kan belemmerend zijn, maar je moet goed nadenken over de opstelling: kinderen zitten heel dicht bij de voorlezer om intimiteit te creëren en de aandacht te versterken. Ouders zitten achteraan op een duidelijke afstand. Ouders moeten ook leren om hun kinderen te leren om de aandacht bij het verhaal te houden.

Het Vertelhuis wil niet alleen aan taalontwikkeling werken maar vooral aan de [goesting om voor te lezen en voorgelezen te worden](#). De kinderen stimuleren hun ouders om boeken in de bib te halen omdat ze de voorleesmomenten zo tof vinden, ze willen het thuis ook. Na het voorleesmoment is er vaak een activiteit om het verhaal te verwerken: verbazingwekkend hoe kinderen opgaan in het boek.

Eén van de vrijwilligers die betrokken was bij het opstarten van het Vertelhuis was [Saadia Laajini](#). Zij was heel actief en speelde in haar wijk altijd al een trekkersrol. Ze enthousiasmeerde mensen, betrok vanuit haar moederrol (4 kinderen) veel andere moeders en stimuleerde hen om naar het Vertelhuis te gaan. Zij was een belangrijke stem als het ging over wel of niet voorlezen met de ouders erbij, op welke dag en op welk tijdstip ... Saadia voelde zich erg gewaardeerd door de professionals van Campus O³, waardoor haar engagement alleen maar toenam. Als vrijwilliger kreeg ze het gevoel echt bij de organisatie te horen. Saadia werkt inmiddels ook als contactmedewerker voor Campus O³. De vrijwilligers die uit de wijk komen, zijn belangrijke rolmodellen.

Zo bereikt Campus O³ naast een **superdivers publiek van ouders ook een superdiverse ploeg vrijwilligers en personeelsleden**: verschillende generaties, een student van 18, werkzoekende jonge vrouwen, jong gepensioneerd die na een drukke loopbaan zich willen inzetten, mensen met verschillende migratieachtergrond ... Het blijft wel moeilijk om mannelijke vrijwilligers te vinden. Campus O³ deed voor zijn vrijwilligersbeleid ook beroep op Koen Vermeulen, wat leidde tot een grote groei in aantal vrijwilligers.

Wijkgericht en lokaal werken is erg belangrijk, want ouders komen niet vanzelf. In september ging de organisatie massaal op huisbezoek. Van de directeur tot de vrijwilligers, de wijkagent en de stadswacht, allemaal gingen ze bij gezinnen langs met kinderen tussen 0 en 3 jaar om het aanbod van Campus O³ voor te stellen. Door de variatie in je aanbod en door de variatie in de manier waarop je gezinnen aanspreekt, bereik je veel verschillende gezinnen. In wijken met een hoog risicoprofiel is er een grote behoefte naar aanbod. Campus O³ haalt haar vrijwilligers vaak bij mensen uit de wijk die al naar de ontmoetingen of de activiteiten komen en hierover erg enthousiast en gemotiveerd zijn. Saadia is zo iemand. De organisatie zoekt vrijwilligers die **ambassadeur en gastheer** willen zijn of partners die heel gebonden zijn aan een bepaalde wijk. Saadia geeft zelf aan dat ze zich goed voelde bij die activiteiten, dat het er veilig en vertrouwd was, dat ze mama's ontmoette met kinderen van dezelfde leeftijd. Ze staat symbool voor het traject dat heel wat vrouwen doorlopen: participeren aan veel lerende netwerken, vrijwilliger worden en dan doorgroeien naar een professionele functie.

VERSLAG THEMATAFEL 3

meertalig voorlezen

Waarom zou je voorlezen in andere talen? Hoe vind je anderstalige voorlezers en hoe begeleid je hen?

Patrizia Civetta en Nemah Morjanah / [Regionaal Integratiecentrum Foyer](#), Brussel

Patrizia Civetta groeide op in een tweetalige regio in Italië en realiseerde zich snel hoe voordelig het was om tweetalig/meertalig te zijn. Toen ze in België belandde, ging ze aan de slag als leerkracht voor het project OETC (onderwijs in eigen taal en cultuur) van Foyer. Het project interculturalisering van de Nederlandstalige bibliotheken van Brussel is een van haar taken binnen Foyer, naast onderwijs.

Nemah Morjanah kwam in 2013 naar België. In Syrië werkte hij in het onderwijs: 12 jaar als leerkracht, 4 jaar als tolk en 2 jaar als educatief adviseur.

Foyer heeft al 35 jaar ervaring met meertaligheid en thuistaal. In 2012 werd hen gevraagd een pilot rond meertalige voorleesuurtes op te starten in de Brusselse bibliotheken. Doel was het **aantrekken van een meer divers publiek** door het organiseren van laagdrempelige activiteiten in de Brusselse Nederlandstalige bibliotheken.

Oorspronkelijk vonden deze meertalige voorleesuurtes plaats in 5 bibliotheken, dit is nu uitgebreid naar alle 19 Nederlandstalige Brusselse bibliotheken.

Met dit project willen de **bibliotheken een brug slaan tussen het Nederlands en de thuistaal**, en dit vanuit drie overtuigingen:

- Versterken van zowel de kennis van het Nederlands als van de thuista(a)l(en) van de kinderen. Onderzoek toont aan dat kinderen makkelijker andere talen kunnen aanleren als ze een goede basis in hun eigen thuistaal hebben.
- Het versterken van meertalig bewustzijn en talensensibilisering. Kinderen laten inzien dat iedere taal gewaardeerd dient te worden. Openheid creëren voor andere talen en culturen staat hierbij centraal.
- Inspelen op het extra waarderen van de thuistaal, wat de identiteit van het kind ten goede komt, want taal en identiteit zijn met elkaar verbonden.

Naast een brug slaan tussen het Nederlands en de thuistaal, willen ze met de meertalige voorleesuurtes ook een brug slaan tussen thuis en de school. Met de [bibliotheek als veilige haven](#), waar kinderen ongedwongen naar toe kunnen komen. Sommige bibliotheken organiseren nu al maandelijks een meertalig voorleesuurte (o.a. de bib van Laken en Schaarbeek). Zij merken dat hier veel meer interesse voor is dan voor de reguliere Nederlandstalige voorleesuurtes.

[Nemah Morjanah deelt zijn ervaring met de groep:](#)

“Eerst was ik niet zo overtuigd, omdat het mij niet eenvoudig leek om kinderen in twee talen voor te lezen. Maar ga niet af op je eerste ervaring! Nu vind ik het echt leuk. De anderstalige kinderen zijn eerst gesloten omdat ze niet gewoon zijn dat ze hun eigen taal mogen gebruiken in scholen en bibliotheken. Maar uiteindelijk bloeien ze open. We geven de kinderen een positieve ervaring. Ze krijgen hierdoor meer zelfvertrouwen en worden creatiever omdat ze uitgedaagd worden om niet meer op een klassieke manier te denken. De kinderen ervaren een andere cultuur, anders dan de schoolse cultuur. Op school wordt er bijvoorbeeld tijdens de herfstperiode vaak rond de vallende bladeren van de bomen gewerkt. Maar door hen boeken en verhalen aan te bieden uit de hele wereld zien ze dat er landen zijn waar de bomen hun bladeren niet verliezen of dat er plaatsen zijn waar er helemaal geen bomen groeien. Ze leren dus nieuwe zaken kennen en leren op andere manieren nadenken.”

Om een [meertalig voorleesuurte te organiseren](#) doorloop je best de volgende stappen:

1. Allereerst gaan we op zoek naar de taal waarin we voorlezen. Hiervoor vragen we de bibliotheken welke talen er vaak worden gesproken door hun bezoekers. De [taalbarometer](#) is hierbij een handige hulpbron. Wees wel bewust van enkele gevoeligheden. Zo bestaat er in sommige talen eerder een vertelcultuur dan een voorleescultuur of bestaat de taal enkel mondeling en is er geen schrift.
2. Eens de taal gekozen, gaan we opzoek naar geschikte boeken om uit voor te lezen. Hiervoor gebruiken we vaak de [O Mundo](#) boeken, boeken van [Buro Extern](#), [nik-nak boekjes](#) en boeken die vertaald zijn uit het Nederlands in andere talen via het Vlaams Fonds voor Letteren.
3. Daarna is het belangrijk om een goede voorlezer te vinden. Wij werken altijd met native speakers. Het zoeken van vrijwilligers is geen makkelijk proces, maar Patrizia vertelt dat ze overall mensen aanspreekt als ze hoort dat ze een andere taal spreken. Ook hebben ze aan de start van hun project een oproep via hun website en Facebook gelanceerd waar veel positieve reacties op kwamen. Naast actief zelf op zoek gaan, vragen ze ook aan de bibliotheken om vrijwilligers te zoeken onder hun bezoekers. Zo worden er mensen uit de buurt betrokken.

4. Het voorlezen zelf gebeurt meestal volgens hetzelfde patroon. Eerst wordt er een pagina in de andere taal voorgelezen en hierna wordt dezelfde pagina in het Nederlands voorgelezen. Ondertussen worden de prenten (inclusief tekst, dit kan in het Nederlands of in een andere taal zijn) geprojecteerd op groot scherm zodat elk kind kan meevolgen.

5. Tot slot volgen er drie activiteiten: een talensensibiliseringsactiviteit waarbij op speelse wijze enkele woordjes worden aangeleerd (de dagen van de week, de dieren die in het boek voorkwamen). Als tweede activiteit wordt er vaak een liedje of een gedichtje aangeleerd in de andere taal dan het Nederlands. Hierna wordt afgesloten met een knutselactiviteit.

(Op www.omundo.be/bibliotheektips vind je tips van Foyer om zelf meertalige voorleesuurtes te organiseren.)

De meertalige voorleesuurtes werden oorspronkelijk georganiseerd voor 5- en 6-jarigen. Al snel bleek dat er ook veel jongere kinderen op af kwamen. Moeders namen namelijk vaak ook hun jongere kinderen mee. Daarom werken we nu **zo laagdrempelig mogelijk**. De projectie helpt om de aandacht van de jongere kinderen te bewaren. Er komen ook Nederlandstalige kinderen naar de voorleesuurtes, maar dat kunnen ook kinderen van Arabische oorsprong zijn die enkel Nederlands of Frans kennen. Gemiddeld komen er 10 tot 15 kinderen en vaak doen de kinderen die op dat moment in de bibliotheek zijn gewoon mee.

Ouderbetrokkenheid is erg belangrijk. Meestal zijn de ouders aanwezig tijdens het voorlezen en participeren ze graag. Ze engageren zich en willen graag iets meenemen van hun cultuur. Maar naast ouders met kinderen (vooral moeders) komen er ook soms kinderen in het kader van de naschoolse opvang naar de meertalige voorleesuurtes. Daarnaast gaan we naar scholen en oudergroepen. We geven op school eerst een **infosessie** en bezoeken de plaatselijke bibliotheek. Zo weten ze waarvoor ze terecht kunnen bij hun bibliotheek. De scholen zelf moeten vaak eerst nog overtuigd worden. Belangrijk is dat **scholen een visie rond meertaligheid ontwikkelen**, waarin ze meertaligheid niet gaan zien als een achterstand maar eerder als een rijkdom en een troef.

VERSLAG THEMATAFEL 4

digitaal voorlezen

Hoe kunnen we digitale media inschakelen bij een voorleesactiviteit voor kinderen?

Natalie Sas en Heleen Mesellem / [Linc vzw](#), Leuven // Ann Drieskens / [De Borre](#), Bierbeek

Natalie Sas geeft vormingen rond voorlezen aan peuters, kleuters of eerste lezers maar ook aan ouderen. Recent werd een vorming rond digitaal lezen ontwikkeld om ouders, vrijwilligers en professionals kennis te laten maken met de digitale mogelijkheden rond voorlezen.

Heleen Mesellem verkent al jaren de speeltuin van nieuwe media met kinderen en jongeren. Naast vormingen rond mediawijsheid werkte ze aan creatieve projecten rond mediaproductie en het slim en verantwoord inzetten van diverse nieuwe media.

Ann Drieskens is medewerker van de bibliotheek Korbeek-Lo en verantwoordelijk voor de school- en jeugdwerking.

Om te weten hoe we digitale media kunnen inschakelen bij een voorleesactiviteit voor kinderen, moeten we eerst het landschap verkennen:

- **Digitale prentenboeken:** fysieke prentenboeken die digitaal worden weergegeven, bijvoorbeeld zelf gescande bladzijden. Dit is dan niet geanimeerd. Geanimeerde digitale prentenboeken bieden ook geen interactie, maar bevatten wel effecten zoals inzoomen op de (digitale) bladzijden. Hier kan je dus vrijer omgaan met de tekeningen. Veel bibliotheken gebruiken ook [Fundels](#).
- **E-boeken:** dit zijn digitale vertalingen van prentenboeken, volledig op maat van de tablet. Op [iBookstore](#) of [Google Play](#) vind je een groot aanbod. E-boeken kan je ook laten voorlezen. Sommige e-boeken zijn dynamischer en bieden meer interactie met opdrachtjes of spelletjes binnenin het e-boek, bijvoorbeeld [Vos en Haas](#).
- **Boekenapps** met diverse invalshoeken: taal, spelletjes ... Het interactief karakter biedt een extra laag bovenop het verhaal. Zo kan je bijvoorbeeld je eigen stem opnemen en nadien opnieuw laten afspelen, bijvoorbeeld [Timo en het Toverstokje](#).

Het digitale aanbod rond voorlezen is erg groot, maar niet elk materiaal is even kwalitatief. LINC werkte hiervoor een [app-rapport uit met enkele richtlijnen](#) die je kan aftoetsen bij elke app of e-boek die je voor het eerst gebruikt. Let vooral op de gebruiksvriendelijkheid voor jezelf, en of de app wel degelijk is afgestemd op kinderen. Bij LINC kan je ook altijd een lijst met goede voorleesapps opvragen, maar probeer vooral zelf veel uit. Zo merk je na verloop van tijd snel zelf wat een goede app is.

Natalie en Heleen nodigden An Drieskens van [bibliotheek Bierbeek](#) uit om haar praktijkervaring met de groep te delen. In de Bib van Bierbeek organiseren ze [digitale voorleesuur](#)tjes waarbij de voorleesapp wordt geprojecteerd via beamer. De voorlezer bedient de app en zorgt steeds voor interactie met de kinderen. Zo wordt digitaal voorlezen niet verengd tot tv-kijken. Hierbij is het erg belangrijk dat de voorlezer op voorhand de app uitprobeert. Met een [goede voorbereiding](#) voorkom je dat de app jouw rol als voorlezer overneemt. Vaak zijn voorleesvrijwilligers nog niet vertrouwd met de digitale mogelijkheden. Bied begeleiding aan zodat zij eerst vertrouwd geraken met het medium en de app, anders komt de focus tijdens het voorleesmoment vaak op het medium te liggen i.p.v. op het verhaal.

Digitaal voorlezen wil het 'traditionele' voorlezen (met fysieke prentenboeken) niet vervangen, het is eerder [een aanvulling of een opstap voor kinderen die thuis geen \(voor\)leescultuur hebben](#). Ook binnen een meertalige context kan digitaal voorlezen een hulpmiddel zijn omdat de herkenbaarheid vaak groter is. Kinderen die moeilijk hun aandacht bij een boek kunnen houden, zijn soms wel gemotiveerder met de voorleesapp omdat ze zelf iets kunnen doen. Las daarom zeker na je voorleesuur een moment in waar de [kinderen zelf de app kunnen ontdekken](#), want net als de voorlezer moeten ook zij deze nieuwe media beter leren kennen. Veel gezinnen beschikken wel over een tablet maar benutten die niet ten volle.

Besteed zeker ook [aandacht aan het fysieke boek](#) tijdens of na het digitale voorleesmoment. Zo gebruik je digitaal voorlezen als een opstap naar het fysieke boek. Stel je als voorlezer ook altijd fysiek centraal, tussen de kinderen en het projectiescherm.

Vaak zijn er ook **technische drempels** zoals het beschikken over een beamer of tablet, of het kunnen werken met digitale media. LINC geeft uitgebreide [vormingen rond digitaal voorlezen](#) om vrijwilligers en professionals hierin bij te scholen.

Het digitale aanbod van **voorleesapps voor 0 tot 3-jarigen** is beperkt. Op die leeftijd is het vooral belangrijk om de baby's of peuters te laten kennismaken met het fysieke materiaal: stoffen boekjes, knisperboekjes ... Zo ontstaat er boekgewenning. Onderzoek toont bovendien aan dat kinderen onder de 2,5 jaar dagelijks best niet meer dan 10 minuten naar een digitaal scherm (tablet, tv, pc) kijken. Tijdens die leeftijd moeten vooral hun tastbare zintuigen geprikkeld worden. Digitaal voorlezen kan je dan echter wel promoten naar hun ouders toe.

VERSLAG THEMATAFEL 5

motiveren, coachen en vormen

Hoe recruteer, onthaal en begeleid je voorleesvrijwilligers en hoe houd je hen gemotiveerd?

Hai-Chay Jiang en Jasper Vanden Bempt / [Artforum](#), Leuven

Hai-Chay Jiang is algemeen coördinator van Artforum vzw, een kunsteducatieve organisatie voor kinderen en jongeren met veel aandacht voor literaire projecten. Ze groeide op met Chinees (Mandarijns) als thuistaal, maar het Nederlands is ondertussen haar moedertaal. In haar vrije tijd leest ze boeken in voor personen met een leesbeperking via Transkript vzw.

Jasper Vanden Bempt is stafmedewerker inclusie en publiekswerking bij Artforum vzw. Tijdens zijn Culturele Studies focuste hij vooral op socio-culturele projecten met bijzondere aandacht voor Noord-Zuidwerking. Bij Artforum coördineert hij o.m. het voorleesproject Sprooksprekers.

[Sprooksprekers](#) is een voorleeswerking aan huis. Een groep vrijwilligers (tussen 15 en 25 jaar oud) gaat 5 keer voorlezen bij een gezin waar nauwelijks boeken of een leescultuur aanwezig zijn. Daarnaast lezen ze voor in wijkwerkingen of op festivals. Een belangrijke partner bij de opstart in 2012 was de bibliotheek van Leuven. Sprooksprekers focust op het engageren van jongeren als vrijwilligers, een doelgroep die de bibliotheek maar moeilijk bereikte. Dankzij Sprooksprekers krijgen de jongeren weer plezier in lezen en komen ze naar de bibliotheek (voor zichzelf, om boeken te zoeken voor het project en samen met de gezinnen waar ze gaan voorlezen). Andere belangrijke partners zijn intermediaire organisaties zoals scholen, jeugdwerkingen en de integratiesector. Via deze organisaties worden de gezinnen gerekruteerd om te gaan voorlezen.

Artforum zoekt via de intermediaire organisaties ook **jongeren om voor te lezen**. Ze zijn een rolmodel in de wijk wanneer ze bij hun eigen burens of wijkwerking voorlezen. Deze jongeren maken wel een minderheid uit van de groep van 20 die jaarlijks in het project stappen. Verder rekruteert de organisatie via sociale media en flyers die worden verspreid in secundaire scholen, hogescholen en universiteiten. Doorheen de jaren speelt ook mond-aan-mondreclame een grotere rol. Sommige jongeren lezen jaren voor, andere kiezen ervoor om 1 jaar in het project te stappen.

Jongeren kiezen om **allerlei redenen om zich te engageren**, maar dit zijn de belangrijkste redenen:

- Eigen positieve ervaringen met voorlezen.
- Kans om zich te verdiepen in het boekenaanbod.
- Een sterk concept: duidelijke taak, met voldoende begeleiding.
- Gratis maandelijkse bijeenkomst met coaching en ervaringsuitwisseling.
- Maatschappelijk engagement: iets doen voor kwetsbare gezinnen.
- Stage-opdracht: jaarlijks lezen zo'n 3 studenten mee als onderdeel van hun stage-opdracht (UCLL: sociale readaptatiewetenschappen).
- Oscar online (= attest die ze krijgen voor 'elders verworven competenties'): voor sommige jongeren belangrijk voor hun cv en jobkansen in de toekomst.
- Vrijwilligers krijgen kortingen of voordelen bij voorstellingen of projecten van Artforum.

Persoonlijke opvolging gebeurt door een vaste contactpersoon via mail, Facebook, telefoon en sms. Dat is zeer tijdsintensief maar draagt bij aan de kracht van het project. Soms gaat Jasper mee naar een organisatie wanneer een jongere gaat voorlezen. Bij de gezinnen doet hij dat niet omdat daar de vertrouwensband tussen de vrijwilliger en het gezin centraal staat. Artforum heeft daarnaast een eigen bibliotheek uitgebouwd met een boekenlijst. Vrijwilligers kunnen hier boeken uitlenen maar gaan ook zelf naar de bibliotheek van Leuven en wisselen ervaringen uit op de bijeenkomsten.

De **maandelijkse coachingmomenten** worden vormgegeven door jeugdauteur Jef Aerts. De focus ligt niet op 'goed kunnen voorlezen', maar op het uitwisselen van ervaringen, leesplezier en het uitzoeken van boeken om te gaan voorlezen. Jef volgde een vorming rond Samenlezen van de **Reading Organisation** en past die techniek ook toe tijdens de bijeenkomst met de jongeren. Jef nodigt ook externe gasten uit die jongeren vorming geven over o.a. stemtechnieken, expressief voorlezen, spelvariatie en vertellen aan de hand van een boek zonder woorden, meertalige boeken (O Mundo) ...Vragen rond vorming en coaching komen ook vaak uit de groep zelf.

Bij andere 'voorlezen aan huis' projecten, waarbij de voorleesvrijwilligers studenten van de lerarenopleiding zijn, merken ze in de eerste plaatsen de positieve invloed van het project bij de vrijwilligers zelf op. Bereik je voldoende bij gezinnen met 5 voorleessessies? Bij Artforum staat het **proces van de vrijwilliger** bewust centraal. Ook hier wordt ook maar 5 keer voorgelezen in een gezin. Hoe vaker je voorleest, hoe groter de vertrouwensband. Soms is het voor de jongeren moeilijk om de grens te trekken als er andere vragen uit het gezin komen (o.a. huiswerkbegeleiding). Artforum wijst in dit geval door naar de juiste begeleiding. Bij 'Boek op bezoek' in Gent is het begeleidingstraject van de vrijwilligers minder intensief, maar wel voldoende.

De meeste vrijwilligers hebben ook een ander profiel (volwassenen met grote leescultuur). Begeleiding en coaching op maat van dit profiel is belangrijk. Bij Artforum krijgen de gezinnen op het einde van het traject een pakket met 5 boeken (de boeken werden aangekocht met steun van het Postfonds voor alfabetisering). Maar er zou nog meer aandacht kunnen zijn voor het 'exit-proces' van zowel de gezinnen als de vrijwilligers.

Als je met **kwetsbare gezinnen** werkt, heb je tussenschakels nodig voor de toeleiding: welzijnsschakels, OCMW ... Een organisatie als de Gezinsbond werkt met afdelingen overal in Vlaanderen. Ze maken hun activiteiten laagdrempelig zodat ze in veel situaties inzetbaar zijn. De meeste organisaties rond de tafel willen in de eerste plaats gezinnen bereiken waar geen boekencultuur is. In de praktijk zijn dit vaak kwetsbare gezinnen. Andere gezinnen kunnen zich door deze focus uitgesloten voelen. Motiveer altijd goed je keuze voor deze focus. Bij Artforum merken ze dat de jongeren het heel belangrijk vinden om voor te lezen in kwetsbare gezinnen. Het versterkt hun engagement. Op festivals en andere activiteiten lezen ze wel voor een breed publiek voor.

Er zijn iets minder vrijwilligers van 15 en 16 jaar maar de andere leeftijdscategorieën zijn evenredig vertegenwoordigd. Alle vrijwilligers zijn verzekerd maar krijgen geen vrijwilligersvergoeding. Er wordt bewust gekozen voor **inhoudelijke ondersteuning en uitwisseling**. Op diezelfde manier werd er met een naaiatelier uit de buurt een 'ruil' uitgewerkt: zij maakten 300 tassen voor Sprooksprekers. De wijkwerking waar het atelier deel van uitmaakt kreeg van Artforum 2 projectweken met een kunstenaar in ruil.

VERSLAG THEMATAFEL 6

samen lezen

Samen sterke verhalen lezen en mooie gedichten horen.

Eva Rousselle / [Lezerscollectief](#) en [Vormingplus Gent-Eeklo](#)

Eva Rousselle volgde een opleiding tot leesbegeleider bij The Reader Organisation (UK) en is opleider bij het Lezerscollectief. Ze is educatief medewerker Filosofie en Literatuur bij Vormingplus Gent-Eeklo. Ze begeleidde verschillende samenleesgroepen: in de gevangenis, bij een vereniging waar armen het woord nemen, in bibliotheken i.s.m. psychiatrische centra, bij senioren, bij slechtzienden en bij mensen met een mentale beperking. Ze coördineert de opstart van samenleesgroepen "Komen Lezen" in de regio Gent-Eeklo.

Samenlezen is een bijzondere vorm van voorlezen. Je hoeft zelf niet te kunnen lezen. Je hoeft niets te zeggen, je mag ook gewoon luisteren. Niets moet. Het is vanuit dit basisidee dat Vormingplus in samenwerking met het Lezerscollectief samenleesgroepen heeft opgestart. Het is belangrijk dat je als begeleider deze boodschap meegeeft. Deze manier van samen lezen laat toe om andere mensen te bereiken dan de mensen die traditioneel bereikt worden met de klassieke leesgroepen waar doorgaans die mensen bereikt worden die al graag lezen. In een klassieke leesgroep dient het boek op voorhand te zijn gelezen en bespreken de deelnemers de personages, de vertelstructuur, de auteur ...

In samenleesgroepen is dit niet aan de orde. Er zijn geen besprekingen van boeken en deelnemers lezen niet op voorhand het verhaal, dat gebeurt ter plekke door de voorlezer. De samenleesgroepen richten zich vooral op **kwetsbare mensen** en kunnen op diverse plaatsen worden georganiseerd, zoals in opvanghuizen, psychiatrische instellingen, gevangenissen ...

Het Lezerscollectief werkt volgens de principes van de [Reader Organisation](#). Pionier Jane Davis wil literatuur en poëzie toegankelijk maken voor iedereen en op plaatsen brengen waar verhalen helend kunnen werken zoals in afkickcentra of gevangenissen. Plekken waar mensen het moeilijk hebben en zich in een kwetsbare levensfase bevinden.

De begeleider leest voor. In een bijeenkomst wordt één kortverhaal en een gedicht gelezen. Het gekozen gedicht sluit thematisch aan bij het kortverhaal. Het is belangrijk dat er een [gevoel van geborgenheid, van veiligheid](#) kan ontstaan.

Eva laat de deelnemers proeven met een mini-samenleessessie. Zij leest het gedicht voor 'Mijn dochter en ik' van Ed Hoornik. Zij leest rustig, langzaam voor. Wanneer ze klaar is, laat ze een stilte en vraagt aan de groep of ze het nog eens zal lezen. Dat gebeurt. Nadien stelt ze vragen aan de groep zoals 'wat vind je mooi aan dit gedicht?', 'welke zin raakt je?', 'is het een vader of een moeder?', 'waarom denk je dat?', 'hoe stel je je deze persoon voor?', 'welke sfeer hangt er?'. De groepsleden [delen hun eigen interpretaties, ervaringen en gevoelens](#) bij het gedicht. Ze horen elkaars interpretaties en praten daarover. Ze koppelen met eigen levens en ervaringen. Na het gesprek eindigt Eva met de vraag of iemand het ter afronding nog even wil voorlezen? De deelnemers ervaren een gevoel van rust, kalmte en benoemen de ervaring als zijnde aansluiting vinden bij jezelf, de anderen en bij de tekst. De beleving wordt samengevat als volgt: '[door wat je samen deelt rond zo'n tekst leer je de ander kennen op een andere manier en leer je ook door een andere bril kijken](#)'.

Het is inderdaad belangrijk om de juiste teksten te vinden. Vanuit de Reader Organisation is het een keuze om te kiezen voor literaire teksten. Deze teksten zijn [gelaagd waardoor iedereen er wel iets kan uithalen](#). Dit in tegenstelling tot sterk vereenvoudigde teksten die kracht missen omdat er te weinig suggestie en openheid is. Het Lezerscollectief gelooft in de kracht van universele menselijke verhalen; krachtige literatuur werkt altijd.

De [begeleider kiest de teksten](#) die worden gelezen. Er worden nooit teksten gekozen per doelgroep. De teksten die gekozen worden om te lezen in armoedeverenigingen zijn niet per definitie anders dan de teksten die in gevangenissen of in psychiatrische instellingen worden gelezen. De teksten kunnen op verschillende plaatsen gelezen worden, net omdat er vertrokken wordt van het geloof in de universaliteit van de teksten, de herkenbaarheid.

Een ideaal aantal deelnemers ligt tussen vijf en acht personen. Maximum tien tot twaalf. Het is belangrijk dat er [voldoende tijd en ruimte is voor interactie](#) tussen de deelnemers. Het belangrijkste is de ontmoeting. Het is ook belangrijk om aandacht te hebben voor de setting, de sfeer, de aankleding en soep/koffie te voorzien. Dat verbindt.

Meestal lezen we één uur samen. Maar bij groepen waar bijvoorbeeld concentratie een probleem is, kan dat ook een half uur zijn. Idealiter komen we [1 keer per week samen](#) en dit toch gedurende een minimum van zes tot acht keer. Sommige groepen komen samen om de twee weken en soms wordt er gedurende maanden samengekomen. De keuze is open. Emoties en persoonlijke verhalen zijn er sowieso en krijgen hun plaats, maar het is belangrijk dat je als [begeleider toch probeert af te bakenen](#), want het is een groepsgebeuren, iedereen die wil moet aan bod kunnen komen. En vaak kan een groep wel de emoties van een van de leden dragen. Er ontstaat redelijk snel een groepsgevoel, begrip en verantwoordelijk voor elkaar. Daarom is het belangrijk om als begeleider vertrouwen en geborgenheid te creëren.

VERSLAG THEMATAFEL 7 over de drempel

Als vrijwilliger binnenstappen bij een gezin is niet zo evident. Zal het klikken?

Jolien Vlaeminck / [Uilenspel vzw](#), Gent

Jolien Vlaeminck werkt bij Uilenspel vzw in Gent. Uilenspel schakelt buurtbewoners in voor speelse schoolondersteuning aan huis bij kwetsbare gezinnen. Vaak hebben ouders een andere moedertaal dan het Nederlands, waardoor ze denken dat ze hun kind niet voldoende kunnen ondersteunen. De vrijwilliger inspireert en betreft hen, ook bij activiteiten en organisaties in de buurt.

Uilenspel wil de **ontwikkelingskansen van kinderen uit kansarme gezinnen verbreden via buurtsolidariteit**. Uilenspel biedt gratis schoolse ondersteuning aan kinderen in de derde kleuterklas, het eerste en tweede leerjaar. De vrijwilligers gaan 1 uur per week bij een gezin aan huis en begeleiden kind en ouders bij de schoolse context. Daarnaast worden de gezinnen door de vrijwilligers uitgenodigd voor buurtactiviteiten en dienstverlening.

Voor de begeleiding en ondersteuning van vrijwilligers wordt op voorhand veel tijd vrij gemaakt om met de vrijwilligers en de gezinnen te praten om daarna een **goede match** te kunnen maken. Zo kom je bijvoorbeeld te weten dat Delphine een Bulgaarse vriend heeft en dat ze graag in een Bulgaars gezin wil terecht komen.

Zorg dat je vrijwilligers weten waar ze aan beginnen (1u per week gedurende een heel schooljaar). Uilenspel vzw geeft een **basisvorming** aan de vrijwilligers waarin ze zowel materiële ondersteuning krijgen als duiding over de context waarin ze vrijwilligerswerk gaan doen. Zo spreekt Iris Roose ([Steunpunt Diversiteit en Leren](#)) over kinder- en kansarmoede tijdens deze basisvorming. Na de vorming moeten de vrijwilligers het gevoel hebben dat ze het aankunnen. Ze weten ook dat ze met hun vragen altijd terecht kunnen bij iemand van Uilenspel. Die vorming is heel concreet: hoe begin ik zo'n begeleidingsuurtje, hoe rond ik af, wat met broers en zussen, enz. Het bieden van omkadering is heel belangrijk.

Tijdens die basisvorming moet je zeker de **gevoelens van de ouders** kaderen. Ouders voelen zich bij het eerste huisbezoek niet (langer) meer de expert over hun kind. Dat maakt hen onzeker. Ook ouders moeten wennen aan een vrijwilliger in huis. Denk als vrijwilliger goed na over wat je verwacht van de ouders en over het referentiekader waaruit die verwachtingen voortkomen. Om ervoor te zorgen dat de vrijwilliger en het gezin **dezelfde verwachtingen** hebben, maakte Uilenspel een infolder voor de ouders in verschillende talen. Daarin wordt uitgelegd dat de begeleiding moet gebeuren op een rustig plekje in huis, dat er altijd één ouder thuis moet zijn, dat de vrijwilliger geen babysitter of leerkracht is. De vertrouwensfiguur van de school gaat op het eerste huisbezoek mee met de vrijwilliger.

Belangrijke boodschap aan de vrijwilligers: als begeleider moet je groeien. Ouders gaan niet onmiddellijk betrokken zijn. Laat de **ouders nog wel zelf verantwoordelijk zijn**, vb. bij bezoek aan de bibliotheek. Neem de ouders mee naar de bib en laat ze zien hoe het werkt, maar leen op jouw kaart geen boeken uit voor het gezin. Je kunt bruggen slaan, deuren openen, maar houd de ouders niet bij de hand. Doe het niet in hun plaats.

Heb [interesse voor de thuista\(a\)l\(en\)](#). Zorg ervoor dat de vrijwilliger en het gezin dezelfde verwachtingen hebben. Alles hangt af van een goede uitleg op voorhand die maakt dat alle betrokkenen op dezelfde golflengte zitten. De ouders moeten echt zelf vragende partij zijn voor huiswerkbegeleiding. Uilenspel stuurt geen vrijwilligers naar gezinnen die 'gedwongen' worden om deel te nemen (bijvoorbeeld door het OCMW of de school).

Belangrijkste tip voor vrijwilligers: [bewaak je eigen grenzen als vrijwilliger](#)! Uilenspel vraagt een engagement van één uur per week. Doe wat je zelf kan en wil doen. Bewaak als organisatie de grenzen van hun functie. Zeker bij gezinnen die in armoede leven, gaan de vragen vaak veel verder dan huiswerkbegeleiding. Boodschap: schakel de medewerkers van Uilenspel in, maar word zelf niet de maatschappelijk werker van het gezin.

De [huiswerkbegeleiding](#) wordt bij Uilenspel vooral speels aangepakt; er wordt dus geen pedagogische opleiding verwacht. Vrijwilligers kunnen hierbij creatief omgaan met wat kinderen op school leren: een gezelschapsspel met dobbelstenen (de kinderen zijn bezig met optellen, maar de begeleider volgt geen schoolse techniek), een kaartspel ... Verdere inspiratie vinden de vrijwilligers op de [Pinterest](#) van Uilenspel. Vrijwilligers werken vaak met kinderen van de 3de kleuterklas en van het eerste en tweede leerjaar, wat een veilige leeftijd is voor de vrijwilliger. Zo kunnen ze zelf meegroeien met de kinderen. Leerkrachten merken vooral dat de motivatie vooruit gaat bij kinderen die huiswerkbegeleiding krijgen.

Soms geven [studenten](#) zich als vrijwilliger op. Er is een verschil tussen studenten die verplicht worden en buurtbewoners die zich vrijwillig engageren voor een heel jaar: opgelegd vrijwilligerswerk is contradictorisch. Aan de lerarenopleiding van de Arteveldehogeschool Gent kunnen studenten wel vrijwillig kiezen om 10 keer te gaan voorlezen bij een gezin. We merken dat er pas na 5 keer een zeker vertrouwen ontstaat. 6 keer voorlezen is te weinig. Soms leidt voorlezen aan huis bij gezinnen met een migratie-achtergrond tot een andere houding tegenover mensen met een migratieachtergrond, tot het afnemen van vooroordelen.

Uilenspel vindt vrijwilligers via mond-aan-mond-reclame en via een advertentie op Facebook. In de oproep staan telkens [taakomschrijvingen](#) zoals handige Harry's, mensen met een goede pen, mensen die een kindje willen begeleiden ... Bij studenten werkt het veel doeltreffender als studenten uit het 'voorlezen aan huis'-project zelf uitleg geven aan potentiële vrijwilligers.

Omdat het opvolgen van 90 vrijwilligers niet evident is, begon Uilenspel een test-project met [coach-vrijwilligers](#) per school. Elke coach-vrijwilliger volgt zelf 5 vrijwilligers op. Hun opdracht: luisteren naar de vrijwilligers. Hoe kunnen zij ondersteund worden? Er zijn nu 8 coaches die op hun beurt intervisie hebben met Jolien. Doel van deze methode is zorgen dat alle vrijwilligers kwalitatief even sterk blijven.

Gil Géron van [vzw Narrata](#) getuigt over hun werking:

"Wij voorzien een intensieve opleiding voor de vrijwilligers die aan huis gaan voorlezen: 2 dagdelen rond voorlezen en boeken en tijdens het derde dagdeel komt een ervaringsdeskundige in armoede vertellen. Dat verhaal is echt een eye opener voor veel vrijwilligers en maakt vaak komaf met vooroordelen. Onze voorleesvrijwilligers zullen via een app hun ervaringen met elkaar kunnen delen, maar daarnaast organiseren wij ook intervisiegesprekken."

DEELNEMERS

Naam	Organisatie	E-mail
Alev Duymaz	vzw Thebe	a.duymaz@thebe.be
An Valkenborgh	LINC vzw	an.valkenborgh@linc-vzw.be
Ann Staes	KOOGO	ann.staes@ovsg.be
Anne Driesen	Stad Leuven	anne.driesen@leuven.be
Ayse Isci	Onderwijscentrum Gent	ayse.isci@stad.gent
Ben Vandeloock	Bibliotheek Brecht	info@bibliotheekbrecht.be
Can Ayse	vzw Thebe	info@thebe.be
Caroline Deckers	Stadsbibliotheek Tienen	caroline.deckers@tien.be
Eefje Van Buggenhout	Sint - Pieterscollege Jette	evb@sint-pieterscollege.be
Els De Smet	Bibliotheek Wetteren	educatie.bibliotheek@wetteren.be
Evi Dewel	Stedelijke Bibliotheek Hasselt	evi.dewel@hasselt.be
Frederika Van Wing	Bibliotheek Oudergem	fvanwing@oudergem.irisnet.be
Friedel Mertens	Bibliotheek Schoten	friedelmertens@schoten.be
Gerda Vervloesem	Openbare Bibliotheek Putte	gerda.vervloesem@putte.be
Gil Géron	Narrata vzw	gil.geron@narrata.be
Greet Pelckmans	Bibliotheek Schilde	greet.pelckmans@schilde.be
Hanne De Vos	Bibliotheek Hulshout	hulshout@bibliotheek.be
Hannie Serlet	Kind en Gezin	Hannie.Serlet@kindengezin.be
Heleen Claeys	Bibliotheek-infopunt Oostkamp	heleen.claeys@oostkamp.be
Hilde Marichal	Gezinsbond-SCW-Cultuur	cultuur@gezinsbond.be
Ilse De Backer	Bib Buggenhout	ilse.debacker@buggenhout.be
Ine Janssen	Bibliotheek Neerpelt	ine.janssen@neerpelt.be
Inge Vanberghen	Sint - Pieterscollege Jette	ivb@sint-pieterscollege.be
Ingrid Antheunis	Onderwijscentrum Gent/WOCK	ingrid.antheunis@stad.gent
Iris Versluys	CVO LBC	iris.versluys@lbconderwijs.be
Jaantje Verbruggen	Odisee Bachelor Kleuteronderwijzer(es)	jaantje.verbruggen@odisee.be
Jorim Rademaker	Telltree	stichtinglezen@bird.be
Karin Van Riet	Bibliotheek Merchtem	karin.vanriet@bibmerchtem.be
Karine Leen	Bibliotheek Genk	karine.leen@genk.be
Karolien Bouchet	VCOV	karolien.bouchet@vcov.be
Kathleen Meersseman	Arteveldehogeschool	kathleen.meersseman@arteveldehs.be
Katrien Grauwels	Gezinsbond	katrien.grauwels@gezinsbond.be
Katrien Marckx	OB Rumst	katrien.marckx@rumst.be
Liesbeth Jonckheere	Bibliotheek Linter	bibliotheek@linter.be
Lydia Kuypers	vzw Thebe	l.kuypers@thebe.be
Macarena Gomez	Internationaal Comité vzw	macarena@icvzw.be
Maja Cornelis	Bibliotheek Ternat	maja.cornelis@ternat.be

Marc Van Engeland	Gemeentebestuur Sint-Katelijne-Waver	personeel@skw.be
Marijke Sanctorum	LCB/bibliotheek antwerpen	marijke.sanctorum@stad.antwerpen.be
Martine Noblesse	Bibliotheek Schilde	martine.noblesse@schilde.be
May Geerts	POB MERksplas	bibliotheek@merksplas.be
Nele Decoene	Bibliotheek Oostende	nele.decoene@bibooostende.be
Nelleke Lijphart	Meters en Peters	nellica@skynet.be
Nicoleta Vandeputte	Kind en Preventie vzw	nicoleta.vandeputte@kinderpreventie.be
Noemi De Clercq	Vlaams Fonds voor de Letteren	noemi.declercq@vfl.be
Ruben Cassiman	GO! ouders	ruben.cassiman@g-o.be
Sabine Michiels	Bibliotheek Vosselaar	sabine.michiels@vosselaar.be
Sophie D'Hollander	Stad Antwerpen	sophie.dhollander@stad.antwerpen.be
Stijn Callewaert	Vlaamse Gemeenschapscommissie	stijn.callewaert@vgc.be
Tessa Tahon	Bibliotheek Oostende	tessa.tahon@bibooostende.be
Valérie Puttevels	Bibliotheek Gent	valerie.puttevels@stad.gent
Veerle de Wael	Bibliotheek Turnhout	veerle.dewael@turnhout.be
Walter Van Looveren	De Verhalenwerf vzw	walter@verhalenwerf.be
Wendy Leys	Permeke	wendy.leys@stad.antwerpen.be
Wendy Van den Bossche	Openbare bibliotheek Brasschaat	wendy.van.den.bossche@brasschaat.be